
Strah pred kriminaliteto skozi oči prebivalcev Mestne občine Krško

VARSTVOSLOVJE
leto 2025
letn. 27
str. 1–22

Daša Žoher, Katja Eman

Namen prispevka:

Namen prispevka je bil preučiti pojavnost in značilnosti strahu pred kriminaliteto v Mestni občini Krško ter ugotoviti, kako občani Krškega doživljajo strah, kateri dejavniki so z njim povezani, kako se strah razlikuje glede na spol, starost in tip okolja, preučiti izvajanje preventivnih ukrepov ter predstaviti uporabnost rezultatov raziskave z njihovo umestitvijo v lokalni kontekst.

Metode:

Metode so vključevale pregled obstoječih študij in literature ter pilotsko študijo s spletnim anketiranjem občanov. Vzorčenje je potekalo po principu snežne kepe, poleg opisne statistike pa je analiza podatkov vključevala tudi t-test za neodvisne vzorce, ANOVO in hi-kvadrat test.

Ugotovitve:

Analiza podatkov razkriva kompleksno sliko zaznavanja varnosti in strahu pred kriminaliteto v Mestni občini Krško. Določene razlike so med starostnimi skupinami, spoloma in tipom okolja – večjo mero strahu izražajo ženske in starejši. Anketiranci so izrazili večjo mero zaskrbljenosti zaradi vandalizma in v zaznani verjetnosti viktimizacije, pri čemer je mera zaskrbljenosti pri moških nižja kot pri ženskah. Večina anketirancev ocenjuje, da se je kriminaliteta v njihovem okolju povečala, kar se odraža tudi v njihovih predlogih za izboljšanje občutka varnosti, kot so večja prisotnost policije, boljša razsvetljava ter reševanje problematik, povezanih z romsko skupnostjo in priseljevanjem.

Omejitve/uporabnost raziskave:

Ker je bil vzorec priložnostni in anketiranje spletno, ni reprezentativen in rezultatov ni mogoče posplošiti na celotno populacijo občine. Zato bi bilo v prihodnje smiselno izvesti raziskavo z večjim številom udeležencev ter na reprezentativnem vzorcu, obenem pa vključiti in preučiti še kakšen drug dejavnik strahu pred kriminaliteto, potencialno povezan z zaznavanjem varnosti v lokalni skupnosti, izkušnjami z viktimizacijo, poročanju medijev ali stopnjo zaupanja v delo policije.

Praktična uporabnost:

Rezultati raziskave ponujajo določene smernice za izboljšanje občutka varnosti v Mestni občini Krško.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

Prispevek se osredotoča na specifično okolje, kjer takšna raziskava še ni bila izvedena. Namenjen je lokalnim odločevalcem, policiji, občinskim službam ter vsem, ki jih zanima povezava med zaznavo varnosti in dejavniki strahu pred kriminaliteto na lokalni ravni.

UDK: 343.9

Ključne besede: strah pred kriminaliteto, Mestna občina Krško, urbano okolje, ruralno okolje, Romi

Fear of crime through the eyes of the citizens of Municipality of Krško

Purpose:

This paper explores the frequency and characteristics of fear of crime in the Municipality of Krško – how citizens experience this fear, what influences it, how fear differs by gender, age and type of environment, and to present the usefulness of the research results by placing them in the local context.

Methods:

The methods included reviewing existing studies and literature, and a pilot online survey of citizens. Sampling followed the snowball principle, and apart from descriptive statistics, data analysis also included a t-test for independent samples, ANOVA, and a chi-square test.

Findings:

The analysis of the data reveals a complex picture of the perception of safety and fear of crime in the Municipality of Krško. While there are certain differences between age groups, genders, and types of the environment – women and the elderly express greater levels of fear. Respondents expressed greater levels of concern about vandalism and the perceived likelihood of victimization, with men expressing lower levels of concern than women. Most respondents believe that crime has increased in their environment. To improve safety, they suggest increased police presence, better lighting, and addressing the Roma and immigration issues.

Research limitations/Implications:

Due to the non-representative sample and online survey, the results cannot be generalized to the entire population of the municipality. Therefore, in the future, it would be useful to conduct a survey with a larger number of participants and a representative sample, while also including and examining other factors related to fear of crime, potentially linked to perceptions of safety in the local community, experiences of victimization, media reporting or the level of trust in the work of the police.

Practical implications:

Findings provide guidelines for improving the sense of security in the municipality.

Originality/value:

The contribution focuses on a specific environment, where such research has not yet been conducted. It is intended for local decision-makers, the police, municipal services, and anyone interested in the link between the perception of safety and factors contributing to fear of crime at the regional level.

UDC: 343.9

Keywords: fear of crime, Municipality of Krško, urban area, rural area, Roma

1 UVOD

Varnost v lokalnih skupnostih postaja v zadnjem obdobju vedno bolj pomembna in cenjena dobrina. Še posebej v letih 2024 in 2025, ko se nekatere občine Jugovzhodne Slovenije soočajo s perečo problematiko ogrožanja varnosti lokalnih prebivalcev, ki pri ljudeh povzroča tako nelagodje kot tudi strah. Mednje spada tudi Mestna občina Krško, ki je obema avtoricama osebno poznana.

Ljudje smo kompleksna bitja, ki občutimo različne strahove. Eden izmed njih je strah pred kriminaliteto (Ferraro, 1995), ki je v literaturi najpogostejše opredeljen kot negativen čustveni odziv, ki je posledica kaznivega dejanja ali znamenj, povezanih z njim – samoocena potencialne viktimizacije. Gre torej za občutek, povezan z zaskrbljenostjo, da obstaja možnost za materialno, fizično ali psihično viktimizacijo (Klun in Meško, 2016).

Če želimo razumeti strah pred kriminaliteto in njegove posledice, je pomembno, da se najprej seznanimo z dejavniki, ki ga oblikujejo (Meško idr., 2012). Dejavnike lahko v osnovi razdelimo na mikro raven, katerih izvor je posameznik sam, ter makro raven, katerih izvor je v značilnostih družbenega okolja (Ewald, 2000). Na mikro raven spadajo predvsem sociodemografske značilnosti – spol, starost, socioekonomski status in rasa, pa tudi stopnja kriminalitete v soseski, način življenja posameznika itd. Na makro ravni pa imajo pomembno vlogo gostota prebivalstva, revščina, delež nebelega prebivalstva, socialna kohezija, kriminaliteta v skupnosti, medijska pokritost lokalnih umorov, družbeni in fizični nered ter prisotnost najstniških skupin (Wilcox idr., 2003).

Strah pred kriminaliteto je od 60-ih let prejšnjega stoletja dalje ena izmed zelo aktualnih in kriminologom ter drugim znanstvenikom zanimivih tem. Skozi zgodovino raziskovanja je bilo o njem veliko napisanega; posebna pozornost pa je bila namenjena vzrokom za njegov nastanek, ugotavljanju, kdo je zanj najbolj dovzeten ter kako in zakaj opravljati njegove meritve (Lee, 2001). Izsledki raziskav v Združenem kraljestvu in Združenih državah Amerike kažejo, da strah pred kriminaliteto močno vpliva na dobro počutje velikega dela prebivalstva in je pogosto večji problem kot kriminaliteta sama (Bennett, 1990; Warr, 1984). Strah pred kriminaliteto vpliva tudi na kakovost življenja, saj lahko povzroči različne psihološke posledice, kot so paranoja, tesnoba in druge psihološke težave (Prieto

Curiel in Bishop, 2018). Izsledki European Social Survey (2023) kažejo, da se ponoči zunaj najbolj varno počutijo prebivalci držav Srednje Evrope in Skandinavije ter da se ženske počutijo manj varno. V Sloveniji pa raziskovalci ugotavljajo, da sta kriminaliteta in strah pred njo pogostejše prisotna v urbanih okoljih ter da so zanj bolj dovzetne ženske, revnejši ter bolj osamljeni člani družbe (Meško in Areh, 2003; Meško idr., 2007; Meško in Pavlovič, 1998; Tominc in Sotlar, 2017). Kljub temu rezultati kažejo, da se prebivalci na splošno počutijo varne (Flander in Hribernik, 2017; Meško in Areh, 2003). Pri oblikah zagotavljanja lokalne varnosti so prebivalci izrazili večjo podporo pristopom, ki sodijo v okvir socialne prevencije, kot pa tradicionalnim oblikam nadzora ali strožji kaznovalni politiki. Razmeroma velik delež prebivalcev kot vire potencialne ogroženosti prepoznava predvsem cestni promet ter različne socialne dejavnike, kot so brezposelnost, alkoholizem, odvisnost, trgovina s prepovedanimi drogami in revščina. Po drugi strani pa klasične oblike kriminalitete, terorizem in organizirano kriminaliteto kot varnostno grožnjo prepoznava manjši del prebivalstva (Flander in Hribernik, 2017).

Pri raziskovanju strahu pred kriminaliteto v Mestni občini Krško je ključna težava občutek ogroženosti, ki ga občani doživljajo zaradi zaznavanja potencialnih nevarnosti v svojem okolju. Zato je namen pričujočega prispevka podrobneje preučiti pojavnost in značilnosti strahu pred kriminaliteto v Mestni občini Krško ter ugotoviti, kako občani ta strah doživljajo, kateri dejavniki nanj vplivajo in kako se strah razlikuje glede na spol, starost in tip okolja. S posebnim poudarkom na lokalnem kontekstu želimo ugotoviti, katere specifične okoliščine v mestni občini prispevajo k oblikovanju občutka strahu pred kriminaliteto ter kako bi jih lahko zmanjšali in tako krepili splošen občutek varnosti med prebivalci občine.

2 PREGLED PRETEKLIH ŠTUDIJ

Strah pred kriminaliteto je od poznih 60-ih let prejšnjega stoletja postopoma postajal zelo zanimivo in pomembno področje raziskovanja za kriminologe, sociologe, psihologe, geografe in druge (Meško in Pavlovič, 1998). Na prvi pogled je strah pred kriminaliteto homogen koncept, ki ga je enostavno razložiti. A ko se lotimo reševanja težave, ugotovimo, da je treba pri njegovem preučevanju upoštevati več dimenzij in značilnosti. Tako pri preučevanju kriminalitete kot pri preučevanju strahu pred njo naletimo na veliko metodoloških problemov. Težave z izrazoslovjem in pojmovne težave kažejo, da je raziskovanje strahu pred kriminaliteto težavno, saj je tako mogoče razmišljati o vseh hipotetično pomembnih spremenljivkah, ki bolj ali manj vplivajo na bojazen (Meško, 1999).

Največ raziskav s področja strahu pred kriminaliteto je bilo opravljenih v Združenih državah Amerike in v Zahodni Evropi. Van der Wurff idr. (1989) so oblikovali dva modela, ki temeljita na socialnopsiholoških in demografskih premisah. Socialnopsihološki model vsebuje poleg strahu pred kriminaliteto še štiri socialnopsihološke dejavnike, ki lahko kažejo na možno psihološko ozadje strahu pred kriminaliteto – dejavniki privlačnosti, zlega namena, moči ter kriminalizirajočega se prostora. Sociodemografski model pa vsebuje naslednje spremenljivke, ki bi lahko pokazale pozitivno povezavo s strahom pred

kriminaliteto: spol, starost, stopnja izobrazbe, dohodki, krog znancev v soseski, sestava gospodinjstva in sodelovanje v zunaj družinskih dejavnostih (delo ali študij) (Van der Wurff idr., 1989).

Hale (1996) je izpostavil, da pri zmanjševanju strahu pred kriminaliteto ni ene same univerzalne rešitve, saj imajo različne skupnosti različne potrebe, zato morajo biti strategije prilagojene lokalnim okoliščinam. Pri tem je opozoril, da zmanjševanje strahu ni enako zmanjšanju kriminalitete, saj se lahko ljudje počutijo ogrožene tudi v okoljih z nizko stopnjo kriminalitete.

V Sloveniji so se raziskave na to temo začele izvajati ob koncu 90-ih let prejšnjega stoletja, ko sta Meško in Farrall (1999) primerjala zaznavanje strahu pred kriminaliteto in njegove dejavnike med prebivalci treh držav: Slovenije, Škotske in Nizozemske. V študiji sta prepoznala nekatere prepoznavne vzorce, na primer to, da je strah pred kriminaliteto povezan z lastnim zaznavanjem posameznika v odnosu do morebitnega napadalca, kar nas usmerja v to, da bi morali več pozornosti nameniti odnosu med tistimi, ki poročajo o tem, da so prestrašeni, in tistimi, za katere se prestrašeni bojijo, da jih bodo napadli. Raziskava je tako prispevala k boljšemu razumevanju socialnih in psiholoških vidikov strahu pred kriminaliteto v različnih kulturnih in družbenih kontekstih, predvsem v smislu, kako ljudje dojemajo sebe v primerjavi z morebitnimi napadalci ter poudarila pomen razumevanja, kako ljudje dojemajo besedo kriminal(iteta).

Meško in Areh (2003) sta preučevala razširjenost, značilnosti in dejavnike strahu pred kriminaliteto med prebivalci Mestne občine Ljubljana. Uporabila sta prilagojen in dopolnjen socialnopsihološki in sociodemografski model, pri čemer sta ugotovila, da približno tretjina prebivalcev izraža občutek ogroženosti, pri čemer je strah pogostejši pri ženskah, starejših, mladostnikih ter osebah z nižjimi prihodki, nižjimi fizičnimi zmogljivostmi in nižjo izobrazbo. Strah je bil najpogostejše povezan z večernimi situacijami ter prisotnostjo neznancev in njihovimi nameni, kar sta avtorja prikazala tudi s pojavom ksenofobije. Kljub izraženi zaskrbljenosti se večina prebivalcev v svoji soseski počuti varno, kar kaže na razliko med subjektivnim občutkom strahu in dejansko izpostavljenostjo kriminaliteti.

Meško idr. (2012) je leta 2009 analiziral dejavnike strahu pred kriminaliteto v Ljubljani. Ugotovil je, da anketiranci strah pred kriminaliteto povezujejo predvsem z zaznanimi posledicami različnih kaznivih dejanj za njihovo življenje. Zaznana verjetnost viktimizacije vpliva na poznejše čustvene odzive, predvsem pri tistih, ki verjamejo, da bi bile posledice viktimizacije zanje hude. Ženske in starejši se praviloma počutijo bolj ogrožene, kar potrjuje stereotip o zaskrbljeni, prestrašeni ženski, medtem ko se pri moških kaže, da trditve, ki pretiravajo z ocenami, da se moški ne prestrašijo, niso popolnoma točne. Raziskava ni potrdila vpliva dohodka na strah ljudi pred kriminaliteto. Meško idr. (2012) so raziskovali razlike v strahu med urbanim in ruralnim okoljem ter povezavo različnih dejavnikov strahu pred kriminaliteto. Ugotovili so značilne razlike med urbanim in ruralnim delom prebivalstva, ki nakazujejo, da vaščani ljudem v svoji soseski bolj zaupajo, imajo več prijateljev, pogostejše srečujejo znance ter poznajo več ljudi, na katere se lahko zanesejo.

Meško in Pirnat (2017) poudarjata uporabnost viktimizacijskih študij pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih, saj takšne raziskave ponujajo širši vpogled v kriminaliteto od uradnih statistik, saj zajemajo tudi neprijavljena kazniva dejanja. Poleg tega omogočajo razumevanje občutkov prebivalcev glede varnosti, zadovoljstva z delom policije ter še posebej strahu pred kriminaliteto, ki pogosto presega dejansko ogroženost, a pomembno vpliva na kakovost življenja v skupnosti. Slovenija se je po osamosvojitvi priključila mednarodnemu projektu International Crime Victim Survey in leta 1992 izvedla prvi krog anketiranja, nato pa je sodelovala še v letih 1997, 2001 in 2009. Del viktimizacijskih študij so tudi vprašanja o občutkih ogroženosti oz. strahu pred kriminaliteto. Ugotovitve kažejo, da so za strah bolj dovzetni ženske in starejši, pomembno vlogo pa imajo tudi okoljski dejavniki – prebivalci urbanih okolij izražajo močnejše občutke strahu kot prebivalci podeželja, dodatno pa na občutek ogroženosti vpliva senzacionalistično poročanje medijev. Razlogi za neprijavljanje kaznivih dejanj so največkrat v prepričanju, da dejanje ni dovolj resno ali da policija ne more učinkovito ukrepati. Ugotovitve viktimizacijskih študij pomembno prispevajo k razvoju policijskega dela v skupnosti in krepitvi varnosti v lokalnem okolju, pri čemer ključna naloga policije ni le učinkovito ukrepanje, temveč tudi krepitev zaupanja prebivalcev ter zmanjševanje njihovega strahu pred kriminaliteto (Meško in Pirnat, 2017).

Erčulj (2019) je preučevala dejavnike, ki so povezani z občutkom (ne) varnosti v lokalnih skupnostih. Raziskava je pokazala, da so z občutkom varnosti prebivalcev povezani številni dejavniki. Med demografskimi je z zaznavanjem varnosti povezan spol, kjer je bilo skladno s številnimi raziskavami ugotovljeno, da se moški počutijo bolj varne kot ženske. Spol v raziskavi ni pokazal povezanosti z občutkom varnosti. Nižji občutek varnosti v soseskah je bil v raziskavi ugotovljen ob prisotnosti pripadnikov drugih kultur ter prisotnosti tatvin, nasprotno pa urejeni stanovanjski objekti, dobri medsosedski odnosi in medsebojno zaupanje krepijo občutek varnosti (Erčulj, 2019).

Erčulj in Meško (2022) sta preučevala veljavnost in zanesljivost vprašalnika za celovito merjenje strahu pred kriminaliteto v fizičnem in kibernetskem okolju. V raziskavi, ki je zajela 207 prebivalcev Ljubljane, sta ugotovila, da ima predlagani merski instrument dobre merske lastnosti: vse tri komponente strahu (kognitivna, afektivna in vedenjska) so imele dve razsežnosti – fizično in kibernetsko kriminaliteto, pri čemer so bile vse factorske obremenitve visoke in statistično značilne. Faktorska analiza je potrdila razliko med strahom pred digitalno in običajno kriminaliteto pri vseh treh komponentah, kar pomeni, da se predlagani instrument lahko uporablja za veljavno in zanesljivo merjenje strahu državljanov pred običajnimi kaznivimi dejanji in kibernetsko kriminaliteto.

Vzporedno z razvojem človeka, gospodarstva, tehnologije, okolja ter lastnih želja je treba na področju strahu pred kriminaliteto opravljati redne študije in raziskave, saj lahko tako olajšamo delo vseh akterjev na področju varnosti in varovanja ter prispevamo k izboljšanju življenjskih razmer vsakega posameznika (Čevriz, 2007).

3 RAZISKAVA

3.1 Mestna občina Krško

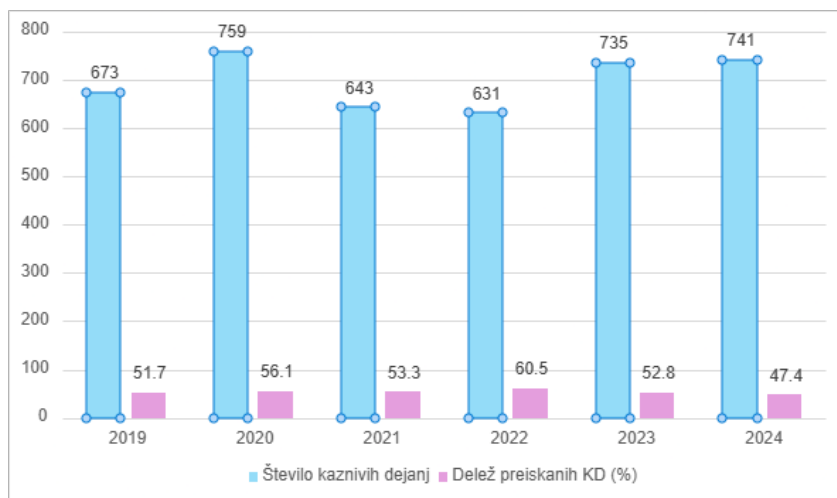
Občina Krško je bila ustanovljena leta 1994. Leta 2021 pa je uradno pridobila status mestne občine. Obsega 158 naselij, dve mestni četrti in štirinajst krajevnih skupnosti. S površino 286 kvadratnih kilometrov (Mestna občina Krško, n. d.) se po velikosti uvršča na deveto mesto med vsemi slovenskimi občinami. Leta 2023 je imela 25.990 prebivalcev, od tega približno 13.230 moških in 12.760 žensk, s čimer je bila po številu prebivalcev dvanajsta največja občina v Sloveniji (Statistični urad Republike Slovenije, n. d. a).

Občina danes predstavlja pomembno gospodarsko, izobraževalno in kulturno središče regije Posavje, saj je na stičišču pomembnih prometnih poti in energetskega toka ob reki Savi. Poleg svoje gospodarske moči, ki jo zaznamujejo Nuklearna elektrarna Krško in številne hidroelektrarne na Savi, ima tudi dolgo in bogato kulturno dediščino. V času reformacije je Krško predstavljalo pomembno izhodišče slovenskega knjižnega jezika, s tesno povezavo z reformatorjema Adamom Bohoričem in Jurijem Dalmatinom (Mestna občina Krško, n. d.).

Policija ocenjuje, da je varnostna situacija v občini Krško še vedno stabilna kljub približno 7-% porastu kriminalitete na območju Policijske postaje Krško v letu 2024 v primerjavi z letom prej. Povečanje je povezano predvsem z večjim številom obravnavanih kaznivih dejanj zoper pravni promet in porastom vlomov v poslovne objekte in gostinske lokale, medtem ko se je število vlomov v stanovanjske hiše zmanjšalo. Poleg tega je bilo več obravnavanih primerov premoženjske kriminalitete, kar je delno posledica strožjega pristopa trgovcev ter večje pripravljenosti prijavljanja manjših tatvin. Glede na število prebivalcev in gospodarskih subjektov je bila kriminaliteta najbolj izrazita v samem mestu Krško in območju trgovskih centrov v Leskovcu pri Krškem, medtem ko, kljub nizkemu deležu prebivalstva, izstopa naselje Kerinov Grm kot varnostno najbolj obremenjeno območje, predvsem zaradi koncentracije varnostno problematičnih pojavov, povezanih z romsko skupnostjo. Dejstvo pa je, da je ta skupnost pogosto stigmatizirana zaradi odklonskih ravnanj posameznikov, kar vodi v nestrpnost in konflikte. Pomembno se je zavedati, da odklonska vedenja niso vezana na narodnost, temveč izvirajo iz širših družbenih in socialnih okoliščin, v katerih živijo številni pripadniki te skupnosti. Teh težav na lokalni ravni pogosto ni mogoče preprosto rešiti, zato so se v zadnjem času pojavile številne pobude, usmerjene v dolgoročno in sistemsko urejanje razmer na tem področju (S. U., 2024).

Po podatkih letnega poročila za Policijsko upravo Novo mesto lahko vidimo, da se je število kaznivih dejanj v zadnjih šestih letih gibalo med 631 in 759 primeri letno. Največ jih je bilo zabeleženih leta 2020 (759), najmanj pa leta 2022 (631). Delež preiskanih kaznivih dejanj se je gibal med 47,4 % (2024) in 60,5 % (2022). To pomeni, da se učinkovitost preiskovanja ni ohranila na isti ravni – po letu 2022 je opažen trend upadanja (Policijska uprava Novo mesto, 2024).

Graf 1:
Kriminaliteta
na območju
Policijske
postaje Krško
v letih od 2019
do 2024
(vir: Policijska
uprava Novo
mesto, 2024)

3.2 Vzorec

Vprašalnik je bil razvit posebej za to raziskavo. Pri oblikovanju posameznih vprašanj smo se oprli na vprašanja in tematske sklope, ki se pogosto pojavljajo v preteklih, že izvedenih študijah strahu pred kriminaliteto (npr. Ceccato in Meško, 2021; Meško, 2012; Meško idr., 2007, 2012; Miethe in Lee, 1984). Nekatera vprašanja so tako delno povzeta ali prilagojena iz že uveljavljenih instrumentov, druga pa so bila oblikovana na novo glede na specifičen lokalni kontekst. Vprašalnik je zajemal 19 vprašanj, od tega 18 zaprtega tipa in eno vprašanje odprtega tipa. Vprašalnik je bil kratek, saj so potrebovali anketiranci za izpolnitev celotne ankete približno štiri minute. Sodelovanje v raziskavi je bilo prostovoljno, zagotovljena pa je bila tudi anonimnost odgovorov. Na začetku je vprašalnik zajemal vprašanja o demografskih podatkih, poleg tega pa smo udeležence spraševali tudi o stanju varnosti v soseski, o njihovem občutju strahu pred kriminaliteto, o viktimiziranosti ter o tem, katere preventivne ukrepe izvajajo. Zanimalo pa nas je tudi njihovo mnenje o tem, kaj bi lahko v Mestni občini Krško pripomoglo k večji varnosti.

Vzorčenje je potekalo na spletu in po principu snežne kepe. Podatke smo zbirali med 25. februarjem in 26. marcem 2025, pri čemer je anketiranje potekalo s pomočjo spletnega vprašalnika, ki smo ga najprej preko elektronske povezave posredovali svojim bližnjim, prijateljem in znancem, ti pa so ga nato delili naprej. Vzorec je bil zato neslučajni, pridobljen s priložnostnim vzorčenjem, zaradi česar vsi prebivalci občine niso imeli enakih pogojev za vključitev v raziskavo. Posledično naš vzorec ni reprezentativen in ne predstavlja celotne populacije Mestne občine Krško, vendar ustreza potrebam naše študije. V raziskavi je sodelovalo 153 anketirancev. Iz tabele 1 je razvidno, da se dva anketiranca nista opredelila glede spola, tako da je vzorec obsegal 62 moških (41,1 %) in 89 žensk (58,9 %). Anketirance smo razvrstili v štiri starostne skupine. Največ jih je bilo starih do 30 let (37,34 %), najmanj pa je bilo starejših od 60 let (15 %). Največ

anketirancev je imelo doseženo srednješolsko izobrazbo (65 (42,5 %)), najmanj pa osnovnošolsko izobrazbo (19 (12,4 %)). Glede na tip okolja, v katerem živijo, so bili anketiranci skoraj enakovredno razporejeni, saj jih je 80 živel v mestu (52,3 %), 73 pa na podeželju (47,7 %). Večina anketirancev je živila v občini že vse življenje – 110 anketirancev, kar predstavlja 71,9 % vzorca.

Tabela 1:
Značilnosti
vzorca

		<i>n</i>	%
Spol	Moški	62	41,1
	Ženski	89	58,9
Starost	Manj kot 30 let	57	37,3
	30–44 let	40	19,6
	45–59 let	43	28,1
	60 let ali več	23	15
Dosežena izobrazba	Osnovnošolska	19	12,4
	Srednješolska (npr. gimnazija, poklicna šola)	65	42,5
	Višješolska (npr. višja strokovna šola)	29	19
	Visokošolska (npr. univerzitetni ali visokošolski program) ali višje	40	26,1
Tip okolja, v katerem živite	V mestu	80	52,3
	Na podeželju	73	47,7
Čas bivanja v Mestni občini Krško	Manj kot 1 leto	1	0,7
	1–5 let	7	4,6
	6–10 let	10	6,5
	Več kot 10 let	25	16,3
	Vse življenje	110	71,9

3.3 Rezultati

Rezultati so bili analizirani z uporabo statističnih testov s pomočjo programov PSPP in Microsoft Excel. Razlike med dobljenimi skupinami v številskih spremenljivkah smo preverjali z ANOVA testom, v opisnih spremenljivkah pa s hi-kvadrat testom. Uporabljen je bil tudi t-test za neodvisne vzorce, vsa statistična testiranja pa so bila opravljena pri 5-% stopnji značilnosti.

3.3.1 Starost in strah pred kriminaliteto v Mestni občini Krško

Hale (1996) poudarja, da obsežna raziskovalna literatura običajno predpostavlja, da se strah s starostjo povečuje. Kljub temu pa Ferraro in LaGrange (1988, 1989, 1992) opozarjata, da je povezava med starostjo in strahom pogosto precenjena, predvsem zaradi grozljivega scenarija, ki je predstavljen v vprašanjih, in nepomembnosti za vsakdanje življenje večine oseb, zlasti za starejše, za katere je najmanj verjetno, da se bodo na primer ponoči sami sprehajali po ulicah. Avtorja

zato menita, da starejši v resnici niso tako zelo prestrašeni, kar se do neke mere sklada z našimi ugotovitvami, saj smo ugotovili, da se starejši počutijo bolj varne kot mlajši.

Kot je razvidno v tabeli 2, so anketiranci najvišjo verjetnost viktimizacije pripisali tatvinam, vlomom in ropom, pri čemer so starejši od 60 let nekoliko višje ocenili tudi verjetnost, da bi postali žrtve vandalizma. Vendar je ANOVA test pokazal, da pri nobeni izmed analiziranih vrst kaznivih dejanj razlike med starostnimi skupinami niso statistično značilne (vsi $p > 0.05$), kar pomeni, da starostna skupina statistično pomembno ne vpliva na zaznavo verjetnosti, da bi posameznik postal žrtev katerega koli obravnavanega kaznivega dejanja.

Pri občutku varnosti so rezultati pokazali, da se mlajši anketiranci (stari do 30 let) tako podnevi kot ponoči počutijo manj varno kot starejši. Kljub temu tudi tu ANOVA ni potrdila statistične značilnosti ne za občutek varnosti podnevi ($p = 0,094$) in ne ponoči ($p = 0,281$). Prav tako analiza ni pokazala statističnih razlik v občutenju strahu pred kriminaliteto ($p = 0,379$). Iz tega lahko sklepamo, da starostna skupina statistično značilno ne vpliva na občutek varnosti in ne na pogostost občutenja strahu pred kriminaliteto.

Iz analize zaskrbljenosti zaradi različnih vrst kaznivih dejanj je razvidno, da so starejši anketiranci poročali o višji stopnji skrbi kot mlajši, pri čemer so, ne glede na starost, največ skrbi povzročale tatvine in vlomi, najmanj pa spolni napadi. Hi-kvadrat testi so pokazali, da starostna skupina večinoma ni statistično značilno povezana z zaznano zaskrbljenostjo zaradi posameznih vrst kriminalitete ($p > 0.05$), izjemi pa sta vandalizem ($p = 0,001$) in preprodaja drog ($p = 0,001$). Pri obeh primerih so razlike med skupinami izrazite – zlasti pri vandalizmu, kjer delež zaskrbljenih narašča s starostjo, kar nakazuje, da starost pomembno vpliva na zaznavanje teh dveh oblik kriminalitete kot najbolj skrb vzbujajočih.

Glede izogibanja tveganim območjem so mlajši od 30 let poročali o najpogostejšem izogibanju, najredkeje pa so se območjem izogibali anketiranci, stari od 30 let do 44 let. Kljub tem razlikam hi-kvadrat test ni pokazal statistično značilne povezanosti med starostjo in izogibanjem ($p = 0,426$).

Pri uporabi preventivnih ukrepov so mlajši pogosteje poročali o njihovi uporabi, vendar rezultati hi-kvadrat testov niso pokazali statistične značilnosti nobenega izmed naštetih preventivnih ukrepov s starostjo (vsi $p > 0,05$). Zato lahko ugotovimo, da zaznane razlike med starostnimi skupinami po vsej verjetnosti niso posledica dejanskega vpliva starosti, ampak naključja.

Skupno lahko tako ugotovimo, da starost s statističnega vidika večinoma ni statistično značilen dejavnik občutka varnosti, strahu pred kriminaliteto ali izvajanja preventivnih ukrepov. Izjema sta le vandalizem in preprodaja drog, kjer so razlike statistično značilne, pri čemer zaskrbljenost narašča s starostjo.

Tabela 2: Opisna statistika občutka varnosti in strahu pred kriminaliteto po starostnih skupinah

Kako verjetno je po vašem mnenju, da boste v naslednjih 12 mesecih postali žrtev naslednjih kaznivih dejanj:	Skupaj (n = 153)		Mlajši od 30 let (n = 57)		30–44 let (n = 30)		45–59 let (n = 43)		60 let ali več (n = 23)	
	M	S.O.	M	S.O.	M	S.O.	M	S.O.	M	S.O.
Tatvin	2,29	0,7	2,23	0,71	2,4	0,67	3,73	0,72	2,13	0,69
Vlom	2,37	0,86	2,14	0,71	2,5	0,86	2,6	0,98	2,3	0,88
Rop	2,2	0,88	2,05	0,84	2,2	0,76	2,44	0,96	2,13	0,92
Telesni napad	1,87	0,77	1,88	0,92	1,87	0,63	2	0,69	1,61	0,58
Spolni napad	1,63	0,78	1,57	0,85	1,67	0,71	1,86	0,77	1,35	0,57
Vandalizem	2,18	0,89	1,93	0,8	2,23	0,82	2,44	0,98	2,22	0,9
Družinsko nasilje	1,34	0,65	1,25	0,55	1,43	0,68	1,42	0,73	1,3	0,7
Kako varno se počutite v svoji soseski podnevi?	1,59	0,63	1,6	0,68	1,57	0,5	1,7	0,71	1,39	0,5
Kako varno se počutite v svoji soseski ponoči?	2,03	0,87	1,97	0,89	2,2	1,0	2,12	0,85	1,83	0,65
Kako pogosto občutite strah pred kriminaliteto v svoji okolici?	2,02	0,7	1,91	0,68	2,07	0,69	2,09	0,72	2,09	0,6
Katere oblike kriminalitete vas najbolj skrbijo? (možnih je več odgovorov)	Skupaj (%) (n = 152)		Mlajši od 30 let (%) (n = 57)		30–44 let (%) (n = 30)		44–59 let (%) (n = 43)		60 let ali več (%) (n = 23)	
Nobena	11 (7,2)		5 (8,8)		1 (3,3)		3 (7,0)		2 (8,7)	
Tatvine/vlomi	118 (77,1)		39 (68,4)		24 (80,0)		36 (83,7)		19 (82,6)	
Telesni napad	44 (28,8)		17 (29,8)		10 (33,3)		9 (20,9)		8 (34,8)	
Vandalizem*	71 (46,4)		15 (26,3)		15 (50,0)		25 (58,1)		16 (69,6)	
Preprodaja drog*	63 (41,2)		20 (35,1)		17 (56,7)		10 (23,3)		16 (69,6)	
Spolni napadi	19 (12,4)		8 (14,0)		3 (10,0)		4 (9,3)		4 (17,4)	

Strah pred kriminaliteto skozi oči prebivalcev Mestne občine Krško

Drugo	3 (2,0)	1 (1,75)	1 (3,3)	1 (2,3)	0 (0,0)
Ali se zaradi strahu pred kriminaliteto izogibate določenim območjem v vaši soseski?					
Da	33 (21,6)	13 (22,8)	4 (13,3)	8 (18,6)	8 (34,8)
Ne	120 (78,4)	44 (77,2)	26 (86,7)	35 (81,4)	15 (65,2)
Katere preventivne ukrepe izvajate:					
Zaklepanje vrat in oken tudi, ko ste doma.	118 (77,6)	47 (82,5)	20 (69,0)	31 (72,1)	20 (87,0)
Namestitve varnostnih sistemov (alarmi, kamere ipd.)	50 (32,9)	18 (31,6)	12 (41,4)	15 (34,9)	5 (21,7)
Uporaba varnostnih vrat ali dodatnih ključavnic.	30 (19,7)	11 (19,3)	5 (17,2)	9 (20,9)	5 (21,7)
Uporaba senzorjev gibanja ali avtomatskih luči okoli hiše/bloka.	45 (29,6)	15 (26,3)	5 (17,2)	14 (32,6)	11 (47,8)
Previdnost deljenja informacij o odsotnosti.	107 (70,4)	45 (78,9)	19 (65,5)	26 (60,5)	17 (73,9)
Imam psa, ki opozarja na tujce.	55 (36,2)	21 (36,8)	9 (31,0)	18 (41,9)	7 (30,4)
Drugo:	2 (1,3)	2 (3,5)	0 (0,0)	0 (0,0)	0 (0,0)
Ne izvajam nobenih ukrepov.	9 (5,9)	3 (5,3)	1 (3,4)	3 (7,0)	2 (8,7)

Lestvica od 1 – sploh ni verjetno/zelo varno/nikoli do 5 – zelo verjetno/zelo nevarno/zelo pogosto

** $p < 0.05$*

3.3.2 Spol in strah pred kriminaliteto v Mestni občini Krško

Braungart idr. (1980) poudarjajo, da je spol ključni dejavnik za razumevanje strahu pred kriminaliteto, pri čemer številne raziskave ugotavljajo, da se ženske počutijo manj varne kot moški (Prieto Curiel in Bishop, 2018; Braungart idr., 1980; Erčulj, 2022; Meško, 2012; Meško idr., 2012; Meško in Areh, 2003). Naši rezultati so skladni s temi poznanji. Kot kaže tabela 4, se anketiranke tako podnevi kot ponoči počutijo manj varno kot anketiranci, vendar je t-test neodvisnih vzorcev pokazal, da je razlika statistično značilna le ponoči ($p = 0,022$), medtem ko podnevi ni statistično pomembna ($p = 0,278$). Ženske so prav tako poročale o pogostejšem občutenju strahu pred kriminaliteto, vendar t-test tu ni potrdil statistično značilne razlike med spoloma ($p = 0,392$), kar pomeni, da se kljub pogostejšemu izražanju strahu razlike med spoloma ne kažejo kot statistično pomembne.

V tabeli 3 je prikazano tudi, da anketiranke v primerjavi z moškimi z višjo stopnjo verjetnosti ocenjujejo, da bodo v naslednjem letu postale žrtve vseh navedenih kaznivih dejanj. Največjo verjetnost so ženske pripisale možnosti, da bodo postale žrtve vloma, moški pa tatvine. T-test neodvisnih vzorcev je pokazal statistično značilno razlike pri vlomu ($p = 0,050$), ropu ($p = 0,044$), telesnem napadu ($p = 0,016$) in družinskem nasilju ($p = 0,046$), medtem ko pri drugih kaznivih dejanjih razlike niso statistično značilne ($p > 0,05$). Po ugotovitvah Meška idr. (2007) bi bila lahko večja zaznana ogroženost žensk povezana z njihovo manjšo fizično močjo in večjo ranljivostjo.

Iz podatkov v spodnji tabeli je prav tako razvidno, da so ženske poročale o višji zaskrbljenosti glede navedenih oblik kriminalitete. Tako ženske kot moške anketirance najbolj skrbijo tatvine in vlomi. Medtem ko moške bolj skrbi vandalizem, vse ostale oblike kriminalitete povzročajo večjo skrb anketirankam. Hi-kvadrat test je pokazal, da med spolom in zaskrbljenostjo zaradi kriminalitete obstaja statistično značilna povezava le pri vandalizmu ($p = 0,009$), saj moški bistveno pogosteje kot ženske navajajo vandalizem kot skrb vzbujajočo obliko kaznivega dejanja. Pri vseh drugih vrstah kriminalitete razlike niso bile statistično značilne ($p > 0,05$).

Izogibanje določenim območjem zaradi strahu pred kriminaliteto je bilo pogostejše pri ženskah, vendar razlika ni dosegla statistične značilnosti ($p = 0,094$). To potrjuje ugotovitve Meška idr. (2007), da je previdnost žensk pogosto povezana z njihovo večjo fizično ranljivostjo.

Tabela 3 prikazuje tudi uporabo preventivnih ukrepov. Vidimo lahko, da jih ženske uporabljajo pogosteje kot moški. Obe skupini najpogosteje zaklepata okna in vrata ter sta previdni pri deljenju informacij o svoji odsotnosti, najredkeje pa uporabljata varnostna vrata ali dodatne ključavnice. Rezultati statističnega testa pa so kljub višji uporabi ukrepov pri ženskah pokazali, da pri nobenem preventivnem ukrepu ni statistično značilnih razlik med spoloma ($p > 0,05$), kar pomeni, da moški in ženske v približno enaki meri uporabljajo vse navedene ukrepe. To se sklada z ugotovitvami Mietheja in Leeja (1984) ter Meška (2012), ki opozarjajo, da je možen napovedovalec strahu pred kriminaliteto tudi stopnja, do katere posamezniki sprejemajo preventivne ukrepe za zaščito sebe in svojega premoženja, ter da ljudje, ki izražajo večjo stopnjo strahu pred kriminaliteto (ženske), posledično pogosteje uporabljajo preventivne ukrepe.

Skupno lahko povzamemo, da ženske v povprečju izražajo višjo stopnjo strahu, zaskrbljenosti in zaznane ogroženosti kot moški, vendar so se statistično značilne razlike pokazale le pri občutku varnosti ponoči, pri ocenah verjetnosti viktimizacije pri vlomu, ropu, telesnem napadu in družinskem nasilju ter pri zaskrbljenosti zaradi vandalizma. Pri vseh drugih merjenih vidikih – občutku varnosti podnevi, pogostosti strahu, izogibanju območjem ter uporabi preventivnih ukrepov – statistično značilnih razlik med spoloma nismo potrdili.

Tabela 3:
Opisna statistika občutka varnosti in strahu pred kriminaliteto po spolu

	Skupaj (n =152)		Moški (n = 62)		Ženske (n = 89)	
	M	S.O.	M	S.O.	M	S.O.
Kako varno se počutite v svoji soseski podnevi?	1,59	0,63	1,55	0,69	1,62	0,59
Kako varno se počutite v svoji soseski ponoči?*	2,03	0,87	1,84	0,79	2,17	0,91
Kako pogosto občutite strah pred kriminaliteto v svoji okolici?	2,02	0,7	1,97	0,7	2,06	0,71
Kako verjetno je po vašem mnenju, da boste v naslednjih 12 mesecih postali žrtev naslednjih kaznivih dejanj:						
Tatvina	2,29	0,7	2,23	0,71	2,31	0,68
Vlom*	2,37	0,86	2,19	0,94	2,47	0,78
Rop*	2,2	0,88	2,03	0,97	2,33	0,79
Telesni napad*	1,87	0,77	1,69	0,76	2	0,75
Spolni napadi	1,63	0,78	1,19	0,51	1,96	0,78
Vandalizem	2,18	0,89	2,08	0,89	2,25	0,9
Družinsko nasilje*	1,34	0,65	1,23	0,49	1,43	0,74
Katere oblike kriminalitete vas najbolj skrbijo? (možnih je več odgovorov)	Skupaj (%) (n = 150)		Moški (%) (n = 61)		Ženske (%) (n =89)	
Nobena	11 (7,2)		3 (4,8)		8 (9,0)	
Tatvine/vlomi	117 (76,5)		50 (80,6)		67 (75,3)	
Telesni napad	44 (28,8)		16 (25,8)		28 (31,5)	
Vandalizem*	71 (46,4)		37 (59,7)		34 (38,2)	
Preprodaja drog	62 (40,5)		27 (43,5)		35 (39,3)	
Spolni napadi	19 (12,4)		5 (8,1)		14 (15,7)	
Drugo	3 (2)		2 (3,2)		1 (1,1)	
Ali se zaradi strahu pred kriminaliteto izogibate določenim območjem v vaši soseski?						
Da	32 (20,9)		9 (14,5)		23 (25,8)	
Ne	119 (77,8)		53 (85,5)		66 (74,2)	

Katere preventivne ukrepe izvajate? (možnih je več odgovorov)

Zaklepanje vrat in oken tudi, ko ste doma.	117 (78)	45 (73,8)	72 (80,9)
Namestitev varnostnih sistemov (alarmi, kamere ipd.)	50 (33,3)	19 (31,4)	31 (34,8)
Uporaba varnostnih vrat ali dodatnih ključavnic.	30 (20)	13 (21,3)	17 (19,1)
Uporaba senzorjev gibanja ali avtomatskih luči okoli hiše/bloka.	45 (30)	18 (29,5)	27 (30,3)
Previdnost deljenja informacij o odsotnosti.	105 (70)	44 (72,1)	61 (68,5)
Imam psa, ki opozarja na tujce.	54 (36)	25 (41)	29 (32,6)
Drugo:	2 (1,3)	2 (3,3)	0 (0)
Ne izvajam nobenih ukrepov.	9 (6)	3 (4,9)	6 (6,7)

Lestvica: od 1 – zelo varno/nikoli/sploh ni verjetno do 5 – zelo nevarno/zelo pogosto/zelo verjetno

* $p < 0.05$

3.3.3 Okolje in strah pred kriminaliteto v Mestni občini Krško

Iz tabele 3 je razvidno, da se anketiranci, ki živijo na podeželju Mestne občine Krško, počutijo bolj varne tako podnevi kot ponoči kot tisti, ki živijo v mestu. Prav tako anketiranci iz ruralnega okolja redkeje občutijo strah pred kriminaliteto kot prebivalci mest, ki se v svojem okolju počutijo manj varne ter pogostejše občutijo strah pred kriminaliteto. Kljub tem razlikam pa statistični testi niso pokazali statistično značilnih razlik med podeželjem in mestom glede občutka varnosti podnevi ($p = 0,281$), ponoči ($p = 0,134$) ali pri pogostosti občutenja strahu pred kriminaliteto ($p = 0,91$). Te ugotovitve so skladne z ugotovitvijo Meška idr. (2012), da je strah pred kriminaliteto bolj tipičen za urbana okolja.

Kot kaže spodnja tabela, so anketiranci s podeželja poročali, da imajo v svoji soseski več prijateljev, so do sokrajanov bolj zaupljivi, zunaj srečajo več znancev in poznajo v soseski več ljudi, na katere se lahko zanesejo, kakor anketiranci iz urbanih predelov. Te ugotovitve se skladajo z ugotovitvami Meška idr. (2012), ki prav tako navajajo, da ljudje na podeželju bolj zaupajo sokrajanom kot meščani, imajo več prijateljev, poznajo več ljudi, na katere se lahko zanesejo, ter srečujejo več znancev kot prebivalci mest. Vendar statistični testi niso potrdili statistično značilnih razlik med prebivalci podeželja in mesta glede zaupanja v sosede ($p = 0,123$), števila prijateljev ($p = 0,138$), števila ljudi, na katere se lahko zanesejo ($p = 0,075$) ali števila znancev, ki jih srečujejo ($p = 0,49$).

Tabela 3 prikazuje tudi, da anketiranci iz ruralnega okolja z večjo verjetnostjo ocenjujejo, da bodo v naslednjem letu postali žrtve različnih kaznivih dejanj. Anketiranci iz urbanega okolja pogostejše ocenjujejo, da bi lahko postali žrtve vandalizma, medtem ko prebivalci podeželja kot bolj verjetno zaznavajo viktimizacijo pri vseh drugih oblikah kaznivih dejanj, pri čemer najvišjo verjetnost pripisujejo vlomu. Kljub tem razlikam rezultati statističnih testov tudi tu kažejo, da med prebivalci mesta in vasi ni statistično značilnih razlik pri oceni verjetnosti viktimizacije katere koli izmed omenjenih oblik kriminalitete ($p > 0,05$).

Razlike so se pokazale tudi pri uporabi preventivnih ukrepov, saj so prebivalci mest poročali o pogostejšem izvajanju kot prebivalci podeželja, kar se ponovno sklada z ugotovitvami Meška idr. (2012), ki navajajo, da ljudje, ki izražajo večji strah pred kriminaliteto, pogosteje izvajajo preventivne ukrepe, saj so meščani poročali tako o večjem občutenju strahu pred kriminaliteto kot o pogostejši uporabi preventivnih ukrepov. Vaščani so najbolj previdni pri deljenju informacij o svoji odsotnosti, meščani pa najpogosteje zaklepajo vrata in okna. Kljub temu hi-kvadrat testi niso pokazali statistično značilnih razlik v uporabi nobenega preventivnega ukrepa med mestom in podeželjem (vsi $p > 0,05$).

V raziskavi smo ugotovili tudi, da se meščani zaradi strahu pred kriminaliteto pogosteje izogibajo določenim območjem ($n = 23$) kot anketiranci s podeželja ($n = 10$). Oboji se sicer območjem izogibajo le redko. Anketiranci so v večini poročali, da se bolj varno počutijo na podeželju ($n = 83$), nekaj anketirancev se varneje počuti v mestu ($n = 22$), medtem ko se 48 anketirancev v obeh okoljih počuti enako varno. Ti rezultati niso posebej prikazani.

Ceccato in Meško (2021) navajata, da so vprašanja kriminalitete in varnosti na redkeje poseljenih območjih pogosto zanemarjena, ker je kriminaliteta manj pogosta ali pa se zdi manj pomembna v primerjavi s kriminaliteto na (večjih) urbanih območjih. To predstavlja izziv, saj manj kriminalitete na podeželju ne pomeni, da ta ne predstavlja težave za ljudi, ki tam živijo. Čeprav so v naši raziskavi anketiranci, ki živijo na podeželju, poročali o manjšem občutenju strahu pred kriminaliteto ter da se počutijo varneje kot anketiranci, ki prihajajo iz mesta, to ne pomeni, da lahko kriminaliteto, ki se dogaja v njihovem okolju, zanemarimo. Vidimo lahko, da kljub tem ugotovitvam anketiranci s podeželja z večjo stopnjo verjetnosti ocenjujejo, da jih bo v naslednjem letu doletelo katero od naštetih kaznivih dejanj. To kaže, da je lahko v skupnostih, kjer vlada večja varnost, prisoten občutek tveganja vseeno razmeroma visok, kar pomeni, da ga ne smemo zanemariti, temveč ga moramo poskusiti razumeti in zmanjšati z ustreznimi ukrepi.

Naše ugotovitve se zato ne skladajo povsem z ugotovitvijo Meška idr. (2012), ki pravijo, da prebivalci ruralnih predelov z manjšo stopnjo verjetnosti ocenjujejo možnost, da se jim bo v naslednjem letu zgodila katera od naštetih oblik kriminalitete, kot prebivalci urbanih okolij. Naši rezultati kažejo ravno nasprotno, saj vaščani višje ocenjujejo verjetnost, da bodo postali žrtve kriminalitete, čeprav ti rezultati niso statistično značilni (vsi $p > 0,05$).

Skupno lahko povzamemo, da se prebivalci podeželja počutijo bolj varne kot prebivalci mest, ki pogosteje poročajo o občutenju strahu pred kriminaliteto ter se zaradi njega pogosteje izogibajo določenim območjem. Vendar statistični testi niso potrdili statistično značilnih razlik v občutku varnosti podnevi ali ponoči, pri pogostosti občutenja strahu, v socialni povezanosti, v uporabi preventivnih ukrepov ali v oceni verjetnosti viktimizacije. Kljub opaznim razlikam zato ni statistično potrjenih pomembnih razlik med urbanim in ruralnim prebivalstvom.

**Tabela 4: Opi-
sna statistika
občutka var-
nosti in strahu
pred krimina-
liteto po tipu
okolja**

	Skupaj (n =153)		Mesto (n = 80)		Podeželje (n =73)	
	M	S.O.	M	S.O.	M	S.O.
Kako varno se počutite v svoji soseski podnevi?	1,59	0,63	1,66	0,59	1,51	0,67
Kako varno se počutite v svoji soseski ponoči?	2,03	0,87	2,11	0,78	1,95	0,96
Kako pogosto občutite strah pred kriminaliteto v svoji okolici?	2,02	0,49	2,15	0,68	1,88	0,71
Ljudem v naši soseski lahko zaupam.	3,31	0,5	3,15	0,48	3,27	0,51
V soseski imam veliko prijateljev.	3,12	0,64	3,05	0,59	3,21	0,69
V soseski je veliko ljudi, na katere se lahko zanesem.	3,13	0,5	3,06	0,43	3,21	0,55
Ko grem ven, srečam veliko znancev.	3,21	0,64	3,17	0,61	3,25	0,66
Kako verjetno je po vašem mnenju, da boste v naslednjih 12 mesecih postali žrtev naslednjih kaznivih dejanj:						
Tatvina	2,29	0,7	2,26	0,74	2,32	0,66
Vlom	2,37	0,86	2,36	0,92	2,37	0,81
Rop	2,2	0,88	2,16	0,89	2,25	0,86
Telesni napad	1,87	0,77	1,86	0,69	1,88	0,85
Spolni napadi	1,63	0,78	1,54	0,71	1,74	0,83
Vandalizem	2,18	0,89	2,25	0,89	2,1	0,88
Družinsko nasilje	1,34	0,65	1,36	0,7	1,32	0,6
Katere preventivne ukrepe izvajate? (možnih je več odgovorov)	Skupaj (%) (n = 153)		Mesto (%) (n = 80)		Podeželje (%) (n = 73)	
Zaklepanje vrat in oken tudi, ko ste doma.	118 (77,1)		66 (82,5)		52 (71,2)	
Namestitev varnostnih sistemov (alarmi, kamere ipd.)	50 (32,7)		30 (37,5)		20 (27,4)	
Uporaba varnostnih vrat ali dodatnih ključavnic.	30 (19,6)		15 (18,6)		15 (20,5)	
Uporaba senzorjev gibanja ali avtomatskih luči okoli hiše/bloka.	45 (29,4)		23 (28,8)		22 (30,1)	
Previdnost deljenja informacij o odsotnosti.	107 (69,9)		53 (66,3)		54 (74)	
Imam psa, ki opozarja na tujce.	55 (35,9)		25 (31,3)		30 (41,1)	
Drugo	2 (1,3)		0 (0)		2 (2,7)	
Ne izvajam nobenih ukrepov.	9 (5,9)		6 (7,5)		3 (4,1)	

Lestvica: od 1 – zelo varno/nikoli/sploh se ne strinjam/sploh ni verjetno do 5 – zelo nevarno/zelo pogosto/popolnoma se strinjam/zelo verjetno

3.3.4 Opazanja lokalnih prebivalcev

V raziskavi nas je zanimalo še, kako anketiranci sami zaznavajo spremembe v stopnji kriminalitete v svoji soseski v zadnjih petih letih. Kot prikazuje tabela 5, jih večina meni, da se je stopnja kriminalitete povečala – 68 anketirancev, nekoliko

manj jih meni, da je ostala enaka – 58 anketirancev, le 16 pa jih meni, da se je stopnja kriminalitete zmanjšala.

Podatki Statističnega urada Republike Slovenije (Statistični urad Republike Slovenije, n. d. b) kažejo, da se je od leta 2020 ($n = 94$) do leta 2024 ($n = 137$) število obsojenih oseb v Mestni občini Krško povečalo, iz česar lahko sklepamo, da je stopnja kriminalitete v občini zares v porastu. Vendar pa rezultati viktimizacijskih študij kažejo, da sorazmerno velik del (tj. približno dve petini) kriminalitete ostane neprijavljen, kar pomeni, da vključujejo tudi policiji neznano kriminaliteto. Poleg tega niti uradna policijska statistika niti ankete ne predstavljajo absolutnega merila stanja kriminalitete v družbi (Jagodic, 2019). Pomembno je upoštevati tudi dejstvo, da se Mestna občina Krško v zadnjem obdobju sooča s porastom varnostnih izzivov, povezanih z romsko skupnostjo, kar prebivalci pogosto takoj zaznajo, saj se tatvine, napadi in vandalizem dogajajo prav njim.

Tabela 5:
Spremembe
v stopnji
kriminalitete

Ali menite, da se je stopnja kriminalitete v vaši soseski v zadnjih 5 letih:	$n = 152$	%	M	$S.O.$
zelo povečala	18	11,8	2,5	0,87
nekoliko povečala	50	32,7		
ostala enaka	58	37,9		
nekoliko zmanjšala	16	10,5		
zelo zmanjšala	0	0		
ne vem	10	6,5		

Lestvica: od 1 – zelo povečala do 5 – zelo zmanjšala

Prav tako nas je zanimalo, kaj anketiranci menijo, da bi lahko v Mestni občini Krško pripomoglo k večji varnosti. Večina odgovorov je izražala skrb glede določenih družbenih skupin in predlagala ukrepe, povezane z nadzorom priseljevanja ali reševanjem romskega vprašanja, na primer to, da imamo vsi prebivalci enake pravice ter da nas za kršenje pravil doletijo enake sankcije: »Nočem zveneti rasistično, saj nimam nič proti Romom, nekateri so v redu, ampak v splošnem so oni tisti, ki povzročajo največ nemira v Krškem, predvsem v Leskovcu, kjer se jih ljudje bojijo, nihče pa ne ukrene nič – če Slovenec oropa trgovino, ga zapišejo v novice z imenom in priimkom, medtem ko so sankcije za Rome bistveno manjše.« Med odgovori so se pogosto pojavile tudi pobude za večjo prisotnost policije, strožje kazni ter boljše razsvetljavo ulic.

Poleg predlogov za izboljšanje varnosti pa je bilo v odgovorih izraženo tudi nezadovoljstvo glede priseljevanja ter problematike v povezavi z romsko skupnostjo, kar kaže na prisotnost predsodkov. Ker so nekateri odgovori vsebovali tudi nestrpne izjave, lahko rečemo, da v občini obstaja potreba po dodatnem poudarku na strpnosti. Skupno pa lahko ugotovimo, da prebivalci največjo vlogo pri povečanju občutka varnosti pripisujejo učinkovitemu delovanju varnostnih institucij ter izboljšanju javne infrastrukture, predvsem v povezavi z razsvetljavo.

Na podlagi odgovorov lahko povzamemo, da večina ljudi v občini občuti, da njihovo okolje postaja manj varno, kot je bilo v preteklosti. V občini bi bilo zato smiselno razmisliti o ukrepih, ki bi lahko pozitivno vplivali na občutek varnosti

med prebivalci, na primer z večjo prisotnostjo policije ali boljšo razsvetljavo, ter o ukrepih, ki bi razreševali romsko problematiko ali priseljevanje. S tem bi lahko dosegli tudi večjo strpnost med prebivalci.

4 ZAKLJUČNA RAZPARAVA

Poglobili smo se v pojavnost in značilnosti strahu pred kriminaliteto v Mestni občini Krško, pri čemer smo iskali razlike glede na spol, starost in tip okolja. Namen je bil predvsem identificirati dejavnike, ki vplivajo na strah pred kriminaliteto, razumeti njegovo doživljanje med občani ter prepoznati možnosti za njegovo zmanjšanje v lokalnem okolju.

Na podlagi rezultatov raziskave lahko trdimo, da je strah pred kriminaliteto v Mestni občini Krško kompleksen pojav, ki ga oblikujejo številni dejavniki. Najvišjo raven strahu so izrazile ženske ter prebivalci mestnega okolja, kar je skladno z ugotovitvami nekaterih že izvedenih raziskav (Prieto Curiel in Bishop, 2018; Braungart idr., 1980; Erčulj, 2022; Meško, 2012; Meško idr., 2012; Meško in Areh, 2003), ki oblikujejo in potrjujejo splošno prepričanje, da sta ti dve skupini praviloma bolj dovzetni za ta strah. Rezultati t-testov in hi-kvadrat testov so pokazali, da se ženske ponoči statistično značilno počutijo manj varno kot moški ($p = 0,022$) in so pogostejše zaskrbljene zaradi večine oblik kriminalitete, čeprav pri občutku strahu in izvajanju preventivnih ukrepov razlike niso bile povsod statistično značilne. Prav tako meščani pogostejše poročajo o občutkih strahu pred kriminaliteto, pogostejše izvajajo preventivne ukrepe, kot so zaklepanje oken in vrat, ter z večjo verjetnostjo ocenjujejo, da bodo postali žrtve kaznivih dejanj, čeprav te razlike niso dosegle statistične značilnosti ($p > 0,05$).

Zanimiv je podatek, da so starejši kljub pogostejšemu občutenju strahu pred kriminaliteto poročali o večjem občutku varnosti v svoji soseki. Ta ugotovitev do neke mere sovпада z izsledki nekaterih preteklih študij (Ferraro in LaGrange, 1988, 1992), ki prepričanje, da strah pred kriminaliteto s starostjo narašča, zavračajo. Kljub opaženim razlikam statistični testi niso pokazali statistično značilnih razlik v občutku varnosti ($p > 0,05$) ali pogostosti strahu ($p = 0,379$) med starostnimi skupinami.

Presenetljivo je tudi, da so anketiranci s podeželja, ki so poročali o večji socialni povezanosti, zaupanju do sokrajanov ter o višjem občutku varnosti, z večjo verjetnostjo ocenili, da bodo v prihodnosti postali žrtve kaznivega dejanja. Čeprav se na podeželju počutijo bolj varne (čeprav razlike niso bile statistično značilne: podnevi $p = 0,281$, ponoči $p = 0,134$) in redkeje občutijo strah ($p = 0,91$), vaščani višje ocenjujejo verjetnost viktimizacije, z izjemo vandalizma, ki ga višje ocenjujejo meščani. Razlike v zaznavanju verjetnosti žrtvovanja med ruralnim in urbanim okoljem niso bile statistično značilne (vsi $p > 0,05$). Prav tako niso bile statistično značilne razlike v zaupanju, številu prijateljev, poznanih ljudi in znancev med podeželjem in mestom ($p > 0,05$). Meščani pogostejše izvajajo preventivne ukrepe, vendar so tudi te razlike statistično neznačilne (vsi $p > 0,05$). To ponovno kaže razmerje med objektivno varnostjo in subjektivnim občutkom varnosti (podobno ugotovita tudi Meško in Areh (2003)) – tudi v skupnostih, kjer

na splošno prevladujejo močne socialne vezi in večja zaznana varnost, je lahko še vedno prisoten razmeroma visok občutek tveganja.

Na podlagi uradnih statistik o kriminaliteti lahko sklepamo, da je stopnja kriminalitete v občini v porastu, s čimer se sklada tudi prepričanje velikega dela prebivalcev, pri katerih je na splošno prisoten občutek, da se je kriminaliteta v lokalnem okolju v zadnjih letih povečala. Občani največjo vlogo za to pripisujejo romski skupnosti ter priseljencem. Ker so v predlogih za izboljšanje občutka varnosti pogosto uporabljali nestrpne izjave, lahko rečemo, da je v občini poleg ukrepov za izboljševanje občutka varnosti prisotna tudi potreba po krepitvi strpnosti ter obvladovanju predsodkov. Slednje zadeva prav vse lokalne odločevalce, policijo, občinske službe ter druge deležnike, ki jih zanima povezava med zaznavo varnosti in dejavniki strahu pred kriminaliteto na lokalni ravni. Ker rezultati študije zaradi izbranega instrumenta niso reprezentativni za celotno populacijo občine, bi jo bilo treba ponoviti ter anketiranje izvesti na terenu, z uporabo metode papir in svinčnik, prav tako pa upoštevati tudi druge dejavnike reprezentativnosti in zanesljivosti. A vendarle so dobljeni rezultati v določeni meri pokazatelj dogajanja v zvezi z občutki ogroženosti oziroma strahom pred kriminaliteto in zaznavanjem varnostnih izzivov v Mestni občini Krško in so kot taki lahko osnovno izhodišče za predstavnike občine in druge deležnike zagotavljanja varnosti za zmanjšanje občutkov strahu pred kriminaliteto; več obveščanja občanov o dogajanju v občini in izpeljanih ukrepih, večja prisotnost policije in drugi deležnikov v procesu zagotavljanja varnosti v lokalni skupnosti ter ne nazadnje tudi implementacija metod preprečevanja kriminalitete.

UPORABLJENI VIRI

- Bennett, T. (1990). Tackling fear of crime. *Home Office Research Bulletin*, 28, 14–19.
- Braungart, M. M., Braungart, R. G. in Hoyer, W. J. (1980). Age, sex, and social factors in fear of crime. *Sociological Focus*, 13(1), 55–66. <https://doi.org/10.1080/00380237.1980.10570360>
- Ceccato, V. in Meško, G. (2021). Special issue: Crime, fear of crime and environmental harm in rural areas. *International Criminology*, 1(3), 175–177. <https://doi.org/10.1007/s43576-021-00032-z>
- Čevriz, D. (2007). Izbrana poglavja kriminalitete: Pregled študij strahu pred kriminaliteto. V G. Meško (ur.), *Izbrana poglavja iz viktimologije I: Mala čitanka viktimologije za varstvoslovce* (str. 289–298). Fakulteta za varnostne vede.
- Erčulj, V. (2019). Dejavniki, povezani z občutkom (ne)varnosti v lokalnih skupnostih. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: konferenčni zbornik / 5. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih*, 28. november 2019, Nova Gorica (str. 125–140). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. <https://doi.org/10.18690/um.fvv.6.2024.6>
- Erčulj, V. (2022). The 'young and the fearless': Revisiting the conceptualisation of fear of crime. *Quality and Quantity*, 56(3), 1177–1192. <https://doi.org/10.1007/s11135-021-01171-1>
- Erčulj, V. in Meško, G. (2022). Fear of Crime – Measurement of Fear of Ordinary Crimes and Fear of Crimes in Cyberspace. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 74(4), 308–318.

- European Social Survey. (2023). Strinjanje z izjavo: »Večina ljudi v moji soseski bi poskušala pomagati žrtvi napada« (ESS krog 11) [vizualizacija podatkov]. ESS podatkovni portal. <https://ess.sikt.no/en/datafile/242aaa39-3bbb-40f5-98bf-bf1ce53d8ef?tab=1&elems=50de8f95-3028-43a9-9727-8f97e07a80e9>
- Ewald, U. (2000). Criminal victimisation and social adaption in modernity: Fear of crime and risk perception in the new Germany. V T. Hope in R. Sparks (ur.), *Crime, risk and insecurity* (str. 166–199). Routledge.
- Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. State University of New York Press.
- Ferraro, K. F. in LaGrange, R. L. (1988). Are older people afraid of crime? *Journal of Aging Studies*, 2(3), 277–287. [https://doi.org/10.1016/0890-4065\(88\)90007-2](https://doi.org/10.1016/0890-4065(88)90007-2)
- Ferraro, K. F. in LaGrange, R. L. (1992). Are older people most afraid of crime? Reconsidering age differences in fear of victimization. *Journal of Gerontology*, 47(5), 233–244. <https://doi.org/10.1093/geronj/47.5.s233>
- Flander, B. in Hribnik, N. (2017). Socialna kohezija in varnost v lokalnih skupnostih – stališča prebivalcev. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: konferenčni zbornik / 3. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih*, 28. november 2017, Novo mesto, Slovenija (str. 45–53). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/300>
- Hale, C. (1996). Fear of crime: A review of the literature. *International Review of Victimology*, 4(2), 79–150. <https://doi.org/10.1177/026975809600400201>
- Jagodic, Š. (2019). Viktimizacijske raziskovalne študije v Sloveniji [Magistrsko delo]. Fakulteta za varnostne vede. <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=73945>
- Klun, M. in Meško, G. (2017). Pregled študij o strahu pred kriminaliteto pri ženskah. *Varstvoslovje*, 19(1), 5–20.
- LaGrange, R. L. in Ferraro, K. F. (1989). Assessing age and gender differences in perceived risk and fear of crime. *Criminology*, 27(4), 697–719. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1989.tb01051.x>
- Lee, M. (2001). The genesis of 'fear of crime'. *Theoretical Criminology*, 5(4), 467–485. <https://doi.org/10.1177/1362480601005004004>
- Mestna občina Krško. (n. d.). *Predstavitev občine*. <https://www.krsko.si/objave/175>
- Meško, G. (1999). Strah pred kriminaliteto – perspektive in dileme. *Socialna pedagogika*, 4(2), 99–108.
- Meško, G. (2012). A reflection on selected fear of crime factors in Ljubljana, Slovenija. *Varstvoslovje*, 14(4), 422–434.
- Meško, G. in Areh, I. (2003). Strah pred kriminaliteto v urbanih okoljih. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 54(3), 144–152.
- Meško, G., Fallshore, M. in Jevšek, A. (2007). Policija in strah pred kriminaliteto. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 58(4), 340–351.
- Meško, G. in Farrall, S. (1999). Socijalna psihologija straha od zločina: Usporedba slovenskih, škotskih i nizozemskih lokalnih istraživanja zločina. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 35(2), 141–150.
- Meško, G. in Pavlović, Z. (1998). Strah pred kriminaliteto – izzivi za raziskovanje. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 49(4), 346–353.

- Meško, G. in Pirnat, U. (2017). Pregled ugotovitev viktimizacijskih študij v Sloveniji in njihova uporabnost pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: konferenčni zbornik / 3. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih*, 28. november 2017, Novo mesto, Slovenija (str. 63–70). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/300>
- Meško, G., Šifrer, J. in Vošnjak, L. (2012). Strah pred kriminaliteto v mestnih in vaških okoljih v Sloveniji. *Varstvoslovje*, 14(3), 259–276.
- Miethe, T. D. in Lee, G. R. (1984). Fear of crime among older people: A reassessment of the predictive power of crime-related factors. *The Sociological Quarterly*, 25(3), 397–415. <http://www.jstor.org/stable/4106272>
- Policijska uprava Novo mesto. (2025). *Letno poročilo o delu Policijske uprave Novo mesto za leto 2024*. <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/organiziranost/policijske-uprave/pu-novo-mesto/statistika-pu-nm>
- Prieto Curiel, R. in Bishop, S. R. (2018). Fear of crime: The impact of different distributions of victimisation. *Palgrave Communications*, 4, 46. <https://doi.org/10.1057/s41599-018-0094-8>
- Statistični urad Republike Slovenije. (n. d. a). *Mestna občina Krško*. <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/75>
- Statistični urad Republike Slovenije. (n. d. b). *Obsojeni polnoletni in mladoletni po občinah stalnega prebivališča, Slovenija, letno*. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/1372201S.px>
- S. U. (28. 9. 2024). Policija miri prebivalce: Varnostna situacija na območju PP Krško je stabilna. *ePosavje*. <https://www.eposavje.com/kronika/varnostna-situacija-na-obmocju-pp-krsko-je-stabilna>
- Tominc, B. in Sotlar, A. (2017). Trendi percepcije javnosti do virov ogrožanja v lokalni skupnosti. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: konferenčni zbornik / 3. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih*, 28. november 2017, Novo mesto, Slovenija (str. 17–26). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/300>
- Van der Wurff, A., van Staaldin, L. in Stringer, P. (1989). Fear of crime in residential environments: Testing a social psychological model. *The Journal of Social Psychology*, 129(2), 141–160.
- Warr, M. (1984). Fear of victimization: Why are women and the elderly more afraid? *Social Science Quarterly*, 65(3), 681–702.
- Wilcox, P., Quinsberry, N. in Jones, S. (2003). The built environment and community crime risk interpretation. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 40(3), 322–345. <https://doi.org/10.1177/0022427803253801>

O avtorjih:

Daša Žoher, dipl. varstvoslovka, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija. E-pošta: dasa.zoher@student.um.si

Dr. Katja Eman, izredna profesorica za kriminologijo, Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija. E-pošta: katja.eman@um.si